

Anders Noaksson

En intervju av Anna Orrghen

22 november 2007

Intervju 23

Från matematikmaskin till IT

Denna intervju har genomförts inom ramen för projektet Från matematikmaskin till IT som är ett samarbete mellan Avdelningen för teknik- och vetenskapshistoria vid KTH, Dataföreningen i Sverige och Tekniska museet finansierat av Riksbankens Jubileumsfond och Stiftelsen Marcus & Amalia Wallenbergs minnesfond. Originalinspelning och transkript finns tillgängliga på Tekniska museet i Stockholm. Intervjun bör refereras på följande sätt:

Anders Noaksson, intervju från 2007 av Anna Orrghen, medie- och kommunikationsvetenskap, Institutionen för kultur och kommunikation, Södertörns högskola, Stockholm.

Nyckelord: Bibliotekstjänst, katalogisering, formatering, standardisering, BUMS, BURK, LIBRIS, KB, folkbibliotek.

Abstract

This interview with Anders Noaksson was conducted at Bibliotekstjänst (BTJ) in Lund by Anna Orrghen on 22 November 2007. It dealt with Noaksson's first contact with digital technology at BTJ during the mid-seventies. Noaksson joined BTJ in 1974 and has worked there ever since. One of his first tasks was to register information considering foreign new acquisitions. In the interview Noaksson described the experiences made by developing the bibliographical computer format for BURK, BTJ's bibliographical database, and paid special attention to the shift of changing from an analogous to a digital library catalogue.

Informant: Anders Noaksson
Intervjuare: Anna Orrghen
Tid: 22 november 2007
Plats: Lund

Anna Orrghen: Jag kommer att lägga upp intervjun ganska grundläggande och kronologiskt för att försöka förstå personerna som använde datorer under den här perioden, vad du har gjort, varför du har gjort det och vad det fanns för olika förutsättningar. Fakta finns ju många gånger dokumenterat, till exempel vad det var för maskiner. Men hur gjorde man när man arbetade med maskinerna? Det är sådana saker jag kommer att fråga om. Samtidigt är det naturligtvis saker som går in i varandra. För bandspelarens skull ska jag tala om att mitt namn är Anna Orrghen och jag sitter på Bibliotekstjänst i Lund tillsammans med Anders Noaksson, även kallad Noak.

Anders Noaksson: Right.

Anna Orrghen: Du har varit på Bibliotekstjänst länge och arbetar med konverteringsfrågor. Är det en bra beskrivning?

Anders Noaksson: Det kan man nog säga, även om jag har arbetat med många olika saker. Formateringsfrågor, katalogisering, klassifikation och standardiseringsfrågor har jag jobbat ganska mycket med.

Anna Orrghen: Jag tänkte börja 1951 då du är född i Lund.

Anders Noaksson: Jag är född i Lund 28 februari 1951. Det var inte skottår det året.

Anna Orrghen: Växte du upp där?

Anders Noaksson: Jag bodde i Lund, eller mina föräldrar bodde i Lund till 1958. Jag gick första klass här i Lund sen flyttade mina föräldrar till Löddeköpinge, en by som ligger en och en halv mil härifrån, västerut. Min far blev kyrkovaktmästare där. Sen bodde jag där ganska länge, gick i skola där. På den tiden fanns A- och B-skola. När man gick på landet hade man flera årsgrupper i samma klass. Ett och två gick ihop och trean och fyran gick ihop. Sen flyttade jag till Landskrona Högre Allmänna Läroverk. Jag gick fem år i realskola, det var gymnasium också.

Anna Orrghen: Hade du något tidigt intresse för teknik?

Anders Noaksson: Nej, faktiskt inte. Det är egentligen inte teknik som gör att jag är här utan det är snarare logik, höll jag på att säga. Jag var rätt intresserad av matte och logik när jag gick gymnasiet. Om jag var duktigt vet jag inte, men jag var intresserad i alla fall. Samtidigt som jag alltid har läst mycket skönlitteratur och skrivit lite smått, pubertetsdikter i skrivbordslådan och sådant. Så det är nog snarare det. Teknik är jag faktiskt inte särskilt bra på egentligen. Formatering, klassifikation, katalogisering, det är mer det tvångsneurotiska, eller vad jag ska säga.

Anna Orrghen: Ordning och reda?

Anders Noaksson: Ja, snarare ordning och reda.

Anna Orrghen: Vad gjorde din mamma?

Anders Noaksson: Nu är vi på 50-talet, pappa var då industriarbetare, mekanisk industri, svetsare och då var mamman hemma. Vi hade inte så mycket dagis och sådant på den tiden. Man hade kindergården och då gick jag någon timma någon gång. Det är riktigt länge sedan det här. Min mamma var alltså i princip hemmafru men jobbade extra. Hon var växeltelefonist, det hade hon jobbat med innan jag föddes. Så hon jobbade extra på sjukhuset här uppe som växeltelefonist. På den tiden hade man det, med fysiska växlar där man drog trådar eller kopplade. Vet du vad koppla heter det på finlandssvenska förresten?

Anna Orrghen: Nej.

Anders Noaksson: Förena. Om du ringer till Åland och hamnar i en växel, så säger de att jag skall förena när de kopplar in. Och det är precis vad man gör. Koppla är ju egentligen det, man tog en sladd och satte den i ett hål. Ja, det var en parentes. Sen när de flyttade ut till Löddeköpinge jobbade hon också på kyrkogården, som kyrkogårdsarbetare på deltid.

Anna Orrghen: 1970 tog du din studentexamen?

Anders Noaksson: Ja.

Anna Orrghen: Började du läsa vid universitetet samma år?

Anders Noaksson: Ja.

Anna Orrghen: Var det självklart att du skulle läsa vidare?

Anders Noaksson: Ja, det var det nog. Jag har nog ansetts begåvad, så det var nog rätt självklart. Är man född eller uppväxt under 60-talet, som jag var, finns det en parentes rent statistiskt tror jag med antalet unga från arbetarklass och motsvarande är mycket högre i några år, vad det kan vara, tio år, även om man har bakgrund i arbetarklass. Vi var ganska många som inte hade föräldrar som var medelklass eller akademiker där det ändå fann sig naturligt att gå på universitet. Så det var nog ganska självklart. Men vad jag skulle bli däremot var inte alls självklart. Det var inte så mycket hets på den tiden. Man behövde inte känna sig stressad, det fanns studielån. Vi levde nog i någon slags föreställning om att de skulle vi nog aldrig behöva betala tillbaka. Hur det nu skulle gå till vet jag inte men det trodde vi egentligen aldrig. Det var lite halvflummigt, ansvarslost kanske.

Anna Orrghen: Hur valde du de ämnen som du läste?

Anders Noaksson: Jag valde sådana som jag var intresserad av. Jag hade inte alls någon särskild tanke på arbete eller något sådant. Historia, modern historia, läste jag. Jag var politiskt intresserad och var politiskt aktiv i slutet på 60-talet, så jag läste modern historia. Det gick rätt bra, det var ganska roligt. Sen läste jag litteraturvetenskap också, på slutet läste jag idéhistoria också. Nej, jag hade ingen särskild plan på att bli någonting. Det var nog närmast mina föräldrar som blev lite nervösa ett tag och tyckte att man kanske borde tänka lite i sådana banor. På 70-talet jobbade jag extra på biblioteket i Löddeköpinge som någon sorts assistent. Det var ett väldigt litet bibliotek.

Anna Orrghen: Hur kom det sig att du började med just det arbetet?

Anders Noaksson: Det var nog min mamma, hon har ordnat mycket sådant. Hon kände någon som satt i kulturnämnden eller vad det hette på den tiden, biblioteksnämnden, och undrade om de inte hade något jobb åt mig. Jag läste ju mycket böcker, eller vad hon nu kan ha sagt. Det var ett enmansbibliotek. Det var så litet att det var en person som skötte det och då behövs man som semestervikarie och lite hjälp här och var.

Anna Orrghen: Vad fick du göra?

Anders Noaksson: Löddeköpinge var en egen kommun då, den uppgick i Kävlinge -74 tror jag, så det var kommunbiblioteket. Det kunde vara femtusen invånare eller något sådant. Kommunen var rätt stor, men det var trots allt det enda biblioteket som fanns, alltså centralbiblioteket i den lilla kommunen, så då fick man göra allt. Står man där ensam och det kommer någon och frågar "har ni Ann på Grönkulla?" kan man inte säga "nej, jag är icke utbildad bibliotekarie så ni får vänta till imorgon när bibliotekarien är här". Det går ju inte, så man fick göra allting. Välja böcker, diskutera vilka böcker man skulle köpa in och låna ut, sakfrågor om man kunde det. Jag hade ju läst lite litteraturhistoria så jag kunde den sortens frågor, men däremot kunde jag inte litteratur som ungarna läser till exempel.

Anna Orrghen: Studerade du parallellt?

Anders Noaksson: Ja. Jag finansierade mina somrar på det sättet. Sparade undan pengarna så slapp jag att jobba med någonting annat på sommaren.

Anna Orrghen: Är det någon lärare som du minns särskilt i din utbildning?

Anders Noaksson: Du menar på universitet?

Anna Orrghen: Ja.

Anders Noaksson: Ja, jag hade en professor i modern historia som hette Sven Anders Söderpalm, han var lite rolig. Han hade skrivit en avhandling som blev rätt uppmärksammat om storfinansens och rösträtsreformen. Jag var lite marxistiskt anstucken på den tiden och han var tvärtom. Han hade en materialistisk historieuppfattning, han var alltså högerman. Han tillhörde Gösta Bohmans anhängare så småningom. Jag kommer inte ihåg om de hette Högerpartiet på den tiden eller om de hette Moderata Samlingspartiet, men Yngve Holmberg förlorade någon maktkamp mot Gösta Bohman och det var en falang, det var väl ungefär som Moderaterna idag, det finns olika linjer. Den här Sven Anders Söderpalm tillhörde den falangen då, men vi kom rätt bra överens i alla fall. Han var materialist i sin historieuppfattning, det är ekonomin som är bestämmande och det är den man ska börja med. Han ville att jag skulle fortsätta där men det blev aldrig någonting. Ja, vad kan jag mer komma ihåg. I idéhistoria fanns det en professor från Uppsala som heter Rolf Lindborg. Han har skrivit om Descartes. En mycket, mycket trevlig man. Han betydde mycket för den allmänna synen på saker och ting. Sen kommer jag inte ihåg särskilt mycket lärare faktiskt.

Anna Orrghen: Vad hade ni för typ av kurslitteratur? Var det svensk eller utländsk?

Anders Noaksson: Jag undrar om inte standarden på studenter hade börjat sjunka redan då. För man klagade lite grand på att det var mycket utländsk litteratur. Det var inget större problem för mig. Franska kan jag inte läsa, men engelska och tyska kan jag läsa. Vi hade dansk kurslitteratur i historia. Det klagades det på, det var svårt att läsa danska. I modern historia fanns det lite standardverk, men det var inget som jag kommer ihåg speciellt. I litteraturvetenskap, däremot, var det en ruskig kursplan. Då plöjde man världslitteraturen, och man fick ligga i om man skulle läsa alltihop om man nu inte hade gjort det tidigare. Det var stora kurser, de var förmodligen ännu större tio år tidigare. I historia hade man också något sådant. Om man läste modern historia hade man en första tenta som var hisklig. Man hade en tiopoängare, alltså en halvterminstudier, och då skulle man klippa världshistorien fram till 1870, tror jag, i en tenta. Då fick man hålla reda på grejerna.

Anna Orrghen: Tog du en fil. kand. då eller var det senare?

Anders Noaksson: Nej, jag gjorde aldrig det. Vi var många som aldrig blev riktigt färdiga. Man hade någon uppsats efter sig. Det är många som senare jobbade här, vi brukar reta varandra för det, "Blev den där uppsatsen färdig?" Jag hade en trebetygsuppsats i historia som jag skulle ha skrivit om Nothinutredningen, det var nog den som föregick Saltsjöbadsavtalet som Söderpalm ville att jag skulle skriva om. Hade jag varit lite äldre hade jag nog gjort det. Det hade nog varit en bra grej att göra det. Det var oexploaterat område. Men jag orkade aldrig med det. Sen läste jag litteraturhistoria och då läste jag två betyg och så började vi på tre. Men då fastnade vi i någon jävla uppsats om Strindbergs Kammarspel. Vi var några stycken och vi var inte riktigt överens med en professor där om hur vi skulle lägga upp det, så det blev inte så bra. I idéhistoria lyckades jag också få en uppsats efter. Vi skulle skriva om Lenin, tror jag det var. Det skulle bli en kritisk uppsats om Lenin och hans filosofi eller om dialektisk materialism eller något sådant. Men vi fastnade. Det var jag och en kille till som skulle göra det, Roland Persson, som för övrigt också är i biblioteksbranschen. Han jobbar på länsbiblioteket i Kristianstad och sitter i Biblioteksförningens styrelse. Han är för övrigt från Landskrona och vi har gått i skola ihop en gång i tiden. Men vi var inte heller helt överens. Jag var mer Leninkritisk än vad han var så den fastnade på det. -74 tyckte min mamma att jag kanske skulle göra någonting. Jag började bli lite nervös också. Då fick jag det här jobbet på Bibliotekstjänst och då slutade jag studierna. Någon gång på 80-talet aviserades det att den studieordningen som jag gick under skulle upphöra, och ville man ha någon examen hade man ett år på sig annars var det kört och då fick man inte tillgodoräkna sig eventuella kurser som man hade gjort till hälften. Då fick jag tummarna ur och tänkte "nej minsann, nu får vi nog göra färdigt", så då skrev jag en uppsats i idéhistoria om två betygsklasser om Bengt Lidforss och det Akademiska Lund. Den uppsatsen var faktiskt ganska rolig. Han var en rolig man Bengt Lidforss, känner du till honom?

Anna Orrghen: Nej det gör jag inte.

Anders Noaksson: Bengt Lidforss var professor i någon sorts botanikgren. Han var socialist, han var kompis med August Strindberg fast han var väsentligen yngre än Strindberg, tillhörde de radikala i Lund på 1890-talet eller någonting sådant.

Anna Orrghen: Är Botaniska trädgården uppkallad efter honom?

Anders Noaksson: Nej, den fanns tidigare. Men det finns massor med historier kring Botaniska Trädgården och Bengt Lidforss för han levde lite extravagant kan man säga.

Han krökade rätt friskt. Festade med socialisterna kring tidningen *Arbetet* i Malmö som Axel Danielsson höll i. Men han var mycket framstående som botaniker. Genetik, ärftlighetshistoria var rätt nytt, så han var nog en ganska framstående vetenskapsman. Han var i Tyskland och studerade i Heidelberg. Hans pappa var för övrigt Edvard Lidforss som översatte Don Quixote, han var professor i romanska språk. Sen skrev Lidforss i tidningen *Arbetet*, och han var elak någonting så makalöst. Framförallt mot det förstockade, akademiska, konservativa Lund, och det religiösa Lund icke minst. Han blev lärare i Uppsala för han blev inte professor här. Han blev stoppad helt enkelt, av biskop Billing, bland annat. Kyrkan hade fortfarande grepp om universitetet och kunde styra lite grand. Han blev professor i Uppsala istället. Han satt där uppe i ett år och led, alla dessa anemiska Uppsalastudenter skrev han i sina brev. Så småningom kom han tillbaka till Lund och då var han här tills han dog.

Anna Orrghen: Det låter spännande.

Anders Noaksson: Ja, det var en parentes. Hur som helst gjorde jag färdigt fil kanden då. Jag hade gått Bibliotekshögskolan, det var två år, och om man ville fick man göra en fil kand av sin biblioteksutbildning. Men jag tyckte inte att det var så hedrande att göra det, utan jag gjorde såhär istället.

Anna Orrghen: För att gå tillbaka till -74, började du på Bibliotekstjänst då. Hur kom det sig? Sökte du en tjänst?

Anders Noaksson: Nej. De hade tjänster ute, men igen tror jag faktiskt det var min mamma. Hon kände en växeltelefonist som jobbade på Bibliotekstjänst då som hon nog frågade ”ni sysslar med böcker, har ni inte något jobb där?” Och då hade de ett antal jobb ute. Bland annat skulle man inrätta en redaktion för utländsk sambindning. Sambindning är ett sådant begrepp som betyder att BTJ köper in en upplaga av böcker från förlagen, utrustar dem och säljer dem till biblioteken. På det viset kan man pressa priser i inköp. Och på det viset kan biblioteken få det billigare än vad de skulle få annars. Det har man gjort på svenska böcker ända sedan 50-talet, men på utländska böcker hade man inte gjort så mycket. De hade lite andra jobb också. Jag åkte hit på en intervju någon gång våren -74, maj -74. Det jobbet fick jag naturligtvis inte för det var alldeles för kvalificerat arbete än vad jag kunde. Däremot hade de en massa andra lösa jobb. Det var en bibliotekarie här som hette Kjell Pettersson som var redaktör för en bibliografi som hette Utländska nyförvärv vid större svenska bibliotek, den hade kommit ut sedan 50-talet och han behövde lite hjälp och assistans så jag anställdes som assistent åt honom.

Anna Orrghen: Vad hade du för arbetsuppgifter?

Anders Noaksson: Ja, vad fick jag göra då? Jo, det gick till på det viset att vid större svenska bibliotek förtecknades nyförvärv. På den vetenskapliga sidan fanns någonting som hette accessionskatalogen, AK förkortat, som förtecknade forskningsbibliotekens utländska böcker. Det fanns en motsvarighet vid de större folkbiblioteken, det var väl tjugo stycken länsbibliotek och några till. Tjugofem, trettio kanske. Det gick till så att länsbiblioteken skickade in en kopia, ett katalogkort helt enkelt, de katalogiserade ju oftast själva. Det var kortkatalog och man skrev ut ett kort.

Anna Orrghen: För hand eller på maskin?

Anders Noaksson: På maskin vid den tiden. Tidigare för hand men det hade man skrivmaskiner till eller så gjorde man någon sorts förlagor så att man stencilerade eller hektograferade. Sen skickade de in en kopia till oss på UN-redaktionen på de utländska böcker de hade köpt. Det gjorde de löpande. Och då fick vi in kortbuntar från trettio bibliotek som vi skulle sortera upp och så skulle vi redigera dem så att vi kunde framställa de här tryckta bibliografierna som det var från början. Man fick ta emot dem, sortera dem och så fick man jämföra olika kort som de hade gjort och vad de kallade författarna, hur de hade klassificerat de här böckerna. Det var trettio bibliotek och de gjorde inte likadant. Men vi skulle ha någon sorts linje i den här bibliografin. Vi kunde inte hatta runt hur som helst utan man fick normalisera deras katalogisering, korrigera den skulle vi ha sagt på den tiden. Men det fick man inte säga högt, för då blev de sura, de gjorde ju inte fel. De skickade in samma bok, de kunde ju köpa samma bok från olika håll. Men då hade man börjat datorisera framställningen av den här bibliografin.

Anna Orrghen: Var det ni som gjorde det?

Anders Noaksson: Ja, det kan man säga. Vi tryckte den och skötte alltihop från mottagandet av de här katalogkort, behandlingen av dem, redigeringen av dem, inmatningen av dem i datorn. Det var inte databaser på den tiden utan det lagrades på magnetband, sen kördes det. Man lade olika selekteringsprogram ovanpå. ”Nu vill vi ha ut alla titlar som har den och den inläggningsperioden”, till exempel. Den här bibliografin var årlig så skulle vi göra en avseende det som hade kommit in 1974 så fick du ha någon sorts selektering, det som är inlagt 1974 till exempel. Då fick man köra igenom alla möjligheterna som man hade, som letade upp alla bibliografiska poster som avsåg 1974, sammanställa dem. Och så var det andra program som sorterade dem i någon vettig ordning, alfabetisk eller systematisk eller språklig beroende på hur vi gjorde. Sen fanns det ytterligare program som gjorde själva sättningen. För vad man egentligen gjorde var att man fick fram en förlaga till en trycksats i slutändan. De trycktes på den tiden. Vad du gjorde där emellan var att vi fick fram en fotosats helt enkelt. Om du tänker att du lämnar till ett tryckeri som kunde fotografera av den. Så det var många steg av korrekturläsning på vägen. Sen satt vi vid skrivbord där och så satt man med sin lilla korthög och så fick man först försöka leta upp om den redan fanns. Om man fick in ett kort som jag hade fått månaden innan så skulle vi egentligen inte registrera det från början, utan då skulle man bara säga att ”jaha, den här fick vi från Malmö för två månader sedan, och nu fick vi något från Lund. Ja, Lund har också de här”.

Anna Orrghen: Kunde man komma in i det som man redan hade registrerat eller var man tvungen att komma ihåg det?

Anders Noaksson: Nej, du. Det egna minnet var inte så dumt att ha. Det fanns ju inga databaser, det fanns ingen realtidskommunikation med någonting, det fanns inga terminaler, det fanns ingen on-line kommunikation överhuvudtaget utan ville man veta någonting så fick man ha gjort en katalog över det som redan fanns.

Anna Orrghen: En katalog i någon datorform?

Anders Noaksson: Nej, inte datorform. Den output som fanns då, det var antingen i form av papper så man hade gjort korrektur, en sådan här pyjamaslakan som man kunde korrekturläsa på tvären med randigt papper som man hade på den tiden. De var breda. Jag vet inte vilket format de hade men de var tämligen breda, och det kunde man använda för utskrifter och man skrev på radskrivare.

Anna Orrghen: OK, med massa hål i sidorna?

Anders Noaksson: Ja, just det för den matade. Korrektur fanns. Då kunde man använda de program som fanns och säga till dem att ”plocka fram allting som är inlagt 1974”, till exempel, och ”sortera det alfabetiskt”. Så kunde den göra det och den kunde skriva ut det på ett papper så blev det en jädra massa papper. Då kunde man bläddra och titta i det. Det var en metod och den använde vi. Det var mycket korrekturläsning så den använde man ibland innan man skulle framställa det tryckta häftet eller boken. Men den vanligaste metoden var att man använde mikrofilm som gjorde samma sak. Till exempel sade man ”ta fram alla poster som finns på magnetbanden som avser de här utländska böckerna och sortera det alfabetiskt”. Då gjorde de det och istället för att trycka den eller att göra en fotosats så gjorde man en förlaga till en COM, computer output microforms, och en sådan hade vi själva. Då gjorde man mikrofilmer istället och så hade man mikrofilmläsare som är förvillande lika en dataskärm, men de var det alltså inte utan det var mikrofilmer. Man stoppade filmkassetten i en hållare och sen vevade man alfabetiskt fram vad man nu skulle ha. Det var så man letade. När vi fick in nya korthögar fick man leta på de här filmerna. Då hade man ofta en grundkatalog över allting som fanns. Men den kunde man inte köra en gång i veckan eller varje dag. Det gjorde man kanske en gång om året eller något sådant. För det krävde jättemycket kraft och så hade man tilläggsfilmer eller tillväxtkataloger över det som hade tillkommit sedan den framställdes. Även de var ganska gamla. En sådan körde man kanske en gång i månaden. Det var rätt belastat också. Datorn var inte så snabb och det var annat som skulle göras på den också, den var rätt hårt belagd. Så det var rätt bra att ha eget minne också, ”den här har jag sett tidigare”.

Anna Orrghen: Kunde man söka för varje titel som kom in?

Anders Noaksson: Jo, det gjorde man nog. Det var meningen i alla fall. Men risken för dubletter och risken för att man missade någonting var ju oerhört stor. Dels var själva katalogen sorterad, så hade vi skrivit fel, till exempel författarnamn, hittade vi den inte. Eller om biblioteken kunde ha olika uppfattningar om vem som var författaren eller om titeln. Det är rätt vanligt i branschen. Det är därför vi har katalogiseringsreglerna. Och då kanske vi inte hittade den därför att de hade gjort på ett annat sätt. Men det vanligaste var nog att vi inte hittade den därför att vi helt enkelt inte hade någon katalog framme. Och då lade vi in den en gång till och så fick vi dubletter. När vi väl skulle göra vår produkt upptäckte vi att herre gud, här finns ju samma bok tre gånger och så fick vi pilla med det. Men mikrofilmläsare var standardutrustningen när jag kom och de fanns länge, länge. -78, det var länge som vi satt och vevade mikrofilm. Och den tekniken fanns också ute i biblioteken för det var så som folkbibliotekens kataloger såg ut på den tiden.

Anna Orrghen: Hade du mycket kontakt med folkbiblioteken

Anders Noaksson: Nej det hade jag inte. Inte vid den tiden, utan vi var passiva mottagare av det som förvärvades på biblioteken. -75, -76 började jag att jobba med Malmö Statsbibliotek och Stockholms Statsbibliotek och de hade jag mycket kontakt med då. Förutom bibliografin som jag delvis jobbade med även fortsättningsvis, gjorde företaget även tryckta produkter åt biblioteken. Vi gjorde nyförvärvslistor, till exempel, de var också tryckta.

Anna Orrghen: En slags kompendier?

Anders Noaksson: Ja, precis. Alfabetiskt eller systematiskt uppställt till exempel.

Anna Orrghen: Hur ofta kom de ut?

Anders Noaksson: Nyförvärvslistor gjorde vi åt Stockholm och Malmö, vi gjorde åt Uppsala någon gång. Ja, vi gjorde åt många bibliotek faktiskt. De kom nog ungefär tio gånger om året, alltså nästan en gång i månaden, och de var tryckta. Det var samma teknik som den jag beskrev för UN. Man framställde fotosatser sen såg man till att den var korrekt och lämnade den till tryckning. Men Malmö och Stockholm hade dessutom någonting som hette tillväxtkatalog eller årskatalog, tryckta årliga kataloger över hela sitt förvärv. Jag tror inte jag har några här så jag kan inte visa dig, dessutom går de inte in på bandet ändå, men de finns i huset. Ett bibliotek som Stockholm köpte tiotusen, tolv tusen nya titlar varje år, beroende på vilket år det var, det varierade. Men på slutet av 70-talet hade de ett väldigt stort förvärv i Stockholm av litteratur på det vi kallar för invandrar-språk. De hade förvärvat kanske upp till femtontusen titlar och då förtecknades det i tryckt bibliografi. Den gjorde jag. Det hade jag ansvar för från -76 och framåt.

Anna Orrghen: Var det parallellt med det som du började arbeta med katalogiserings-regler?

Anders Noaksson: Ja, katalogiseringsregler kom egentligen lite senare, men det var väldigt naturligt att arbeta med bibliografiska dataformat på den tiden. För att få ut någonting ur magnetbanden, för att kunna programmera, använder man det bibliografiska data-formatet. När du ska göra ett uppslag i en katalog och du ska pussla ihop författare, titel, utgivningsår. Då använder du etiketterna som det bibliografiska dataformatet, MARC-formatet, använder. I din specifikation för programmeraren säger du ”ta upp först fält 100 om det finns något sådant, finns det ett fält 100 ska du ta delfält A sen ska du ta D, du ska lägga interpunktionen si och så mellan A och delfält C, finns inte det skall du ta fält 110.”

Anna Orrghen: Och fält 100 är?

Anders Noaksson: Fält 100 är författare, person som författare. 110 är institution som författare. Det är det vi kallar för MARC-format, machine readable cataloging, det som Library of Congress och British Library uppfann på slutet av 60-talet. Det är en fantastisk struktur som de teoretiskt tänkte ut som de gjorde så makalöst väl tilltagen så vi fortfarande använder den. Det är en ganska remarkabel struktur. Visserligen har vi klagat på den i alla tider, att den är för stabbig och att den är katalogkortsorienterad och allt sådant, men vi använder den fortfarande. Om man då jobbade med de tryckta produkterna fick man också kontakt med programmerarna. Blev det fel undrade man varför det blev fel. Då är det rätt naturligt att man sysslade med det här dataformatet, att man lärde sig vad fält 100 betyder, vad det fanns för möjligheter, varför det blev fel och vilka villkor som man var tvungen att ställa. Att göra den typen av specifikationer är ett rätt teoretiskt logiskt arbete egentligen. Så här ska man göra, de här fallen kan inträffa, och då är det också ganska naturligt att man är med och man behöver utöka det. Kunden säger ”vi vill ha den här och den här uppgiften med också i den här beskrivningen som vi har i vår årskatalog”. Jaha, då får man leta upp var den finns någonstans och om den inte finns eller finns på ett sådant sätt att det är dubbeltydigt får man hitta på en lösning. När vi börjar med invandrarlitteratur så har du det som vi kallade för serbokroatiska förr i tiden som man talar på Balkan i forna Jugoslavien, numera ofta uppdelat i serbiska, kroatiska och bosniska, och så vidare. Men på den tiden kallade man det för serbokroatiska. Det kunde

uttryckas i två alfabet, latinskt alfabet eller kyrilliskt alfabet. Och det var en sådan grej som är väldigt viktig för användaren att veta, om den här titeln är skriven med latinska bokstäver eller kyrilliska bokstäver, så det vill vi att det står i katalogposten. Det här är signaturen för serbokroatiska men är det latinsk skrift eller är det kyrillisk skrift. Okej, då får vi ha den uppgiften inne i vår lilla bibliografiska post som beskriver den här boken.

Anna Orrghen: Lade ni in titlarna på de olika språken eller i de olika alfabeten?

Anders Noaksson: Nej, det kunde vi inte. Vi kan det idag men vi gör det inte idag heller. Det är en helt egen vetenskap, translitterering och transkription, hur man överför icke latinsk skrift. Men, bara för att göra det lite kort, då får man tänka ut ett sätt att lagra de här uppgifterna om latinsk skrift, då får man hitta på ett fält för det om man inte har någonting. I det här fallet hade vi det liggande i ett fält men det fanns en massa andra uppgifter i det där fältet också som man inte ville ha ut och då får man hitta på någonting, sätta en särskild delfältskod eller någon särskild indikator eller markera den på något sätt. Sen fick man plocka in det i specifikationen och säga om det finns ett sådant här 500-fält, och det inte har, vad det nu är, K kanske, då skall du släppa ut det här också. Det är rätt naturligt att vi som sysslade med den här typen av grejer också blev rätt bra på att förstå vad man skulle använda det här bibliografiska dataformatet till och hur man kunde utveckla det, vilka krav man kunde ställa på det och också att dokumentera hur man ska göra för att det ska bli bättre.

Anna Orrghen: Så att fler ska kunna lägga in?

Anders Noaksson: Ja, precis. Var och en kan ju inte göra som den vill. Det kan de, men då kan man inte få ett resultat som är konsistent i den andra änden. Och det är ett rätt känt problem i den bibliografiska världen att man undervärderade att man måste sätta upp ganska strikta regelverk och man undervärderade kanske utbildningens betydelse i just detta. Katalogiseringen har alltid varit rätt högtstående, men formateringen var från början någonting som mer lägre stående varelser än bibliotekarier kunde ägna sig åt. Ibland lämnade man ifrån sig det ”det kan inte vara så svårt”. Därför att man undervärderade det kraftigt. Och då fick man ofta konsistensproblem sen när man gör sina databaser. Ja, det blev helt enkelt fel.

Anna Orrghen: Frågor som handlar om standardisering, är det relaterat till att man började bygga upp databaser och använda datorer eller hade man liknande frågeställningar vad det gällde katalogkort?

Anders Noaksson: Jodå, men det har kommit senare. För mig kom formateringen och det som hade med bibliografiska databaser före det som kom som har med katalogiseringen att göra, den kom inte förrän fem-tio år senare. Katalogiseringsregler, hur man skall ställa upp beskrivna uppgifter, beskrivningar om objekt, det har funnits i alla tider och det ansetts varit relativt fint. Men det är klart att det naturligtvis var samma problem där, du har tolkningsmöjligheter och du har skillnader mellan forskningsbibliotekstradition och folkbibliotekstradition i Sverige. Sen har du naturligtvis individuella tolkningar också, därför det är inte alltid så lätt hur man ska uppfatta saker och ting så det blir lite skillnader. Standardisering i det området har funnits mycket, mycket längre. Men av någon outgrundlig anledning såg man inte riktigt samma problem just vad det gäller formateringen. De såg inte det som en möjlig felkälla helt enkelt, men det var det.

Anna Orrghen: Vad var det för typ av problem som kunde uppstå?

Anders Noaksson: Vi hade ett rätt stort projekt här på Bibliotekstjänst som jag inte var direkt inblandad i men i mitten på 70-talet säljer Bibliotekstjänst en datorisering till svenska folkbibliotek. Det har att göra med cirkulationskontroll, ljuspennor, etiketter, alltså låna ut, låna in, kräva, reservera och sådant klassiskt som man då kunde datorisera.

Anna Orrghen: Är det BUMS?

Anders Noaksson: Det är BUMS, ja. Om BUMS är cirkulationssidan så fanns det en katalogsida också, BUMS-katalogen. Och det var det som jag beskrev för dig tidigare, till exempel mikrofilmkataloger eller mikrofichekatalog. För att föra över ett enskilt biblioteks data till en mikrofilmkatalog var du tvungen att registrera deras kortkatalog och Bibliotekstjänst själv hade bara hållit på sedan i början på 70-talet med sådant här som utländska nyförvärv eller motsvarande. Kvantitativt var det ganska små grejor, jämfört med till exempel Göteborgs Statsbiblioteks katalog som kanske bestod av trehundra tusen katalogkort. De hade varit igång sen i början på 1900-talet. Då fick man ta deras kortkataloger och föra över dem i maskinläsbar form så att man kunde göra de här mikrofilmkatalogerna. Och där har du den här nedvärderingen, eller vad skall vi säga, slarvigheten, eller att man kanske inte riktigt såg vilka bekymmer det blev. Man fick inte prata om ekonomiska skäl, men det var det nog. Det kunde gå ganska fort och då blev det inte riktigt gjort så som man hade velat göra idag. Då händer det att när du sedan gör den här totalkatalogen över ett särskilt biblioteksbestånd, har du inte riktig reda på vad du har kallat dina författare för, till exempel att du har kallat Strindberg för "Strindberg, August", utan kanske ibland kallat honom för "Johan August" eller ibland kallat honom för "Johan August, 1849", då får du ju tre sviter av Strindberg. Vilken låntagare tycker det är kul? Idag gör det inte så mycket, om du söker på "Strindberg, August" så hittar du alla tre, men det kunde du inte den gången för då fick du dem sorterade, "Strindberg, August" först, "Strindberg, Johan August" sen, "Strindberg, Johan August, 1849" som tredje, så fick du de böckerna som hörde ihop med rätt del. För det uppfattades som tre olika författare. Ja, det går ju inte. Sådant hände och då upptäcker man att det här måste man verkligen sätta upp ordentliga regler för när man matar in det, och det är inte så lätt att göra det. Det här var ett intellektuellt sett acceptabelt fel. Sen kunde du skriva fel och du kunde stava fel, du kunde missa korrekturläsning, lägga saker i fel fält. Om du lägger författaren i fältet för titel så blir det ju inte så bra, då blir det ju helt fel sorterat.

Anna Orrghen: Var det ni själva som fick korrekturläsa eller var det någon annan som gjorde det? Eller korrekturläste man överhuvudtaget?

Anders Noaksson: Nej, det gjorde man inte särskilt mycket, inte från början. Det var på saker som kom efterhand. Sen var det naturligtvis olika beroende på vilka produkter vi skulle göra. Om jag säger -74 och om du tittar på utvecklingen framåt kommer det till fler och fler produkter, fler och fler saker tillverkas på det här sättet. 1974 gjorde vi till exempel inte katalogkort ur datorn eller ur magnetbanden, de framställdes vid sidan om, manuell process, trycktes, korrekturlästes jättenoga, så det var inget fel på dem. Men sen plockades de också in i datoriseringen, alla produkter plockades efterhand in, och då drabbades de ju av motsvarande dåliga rutiner. Då upptäcker man att det där går inte, vi kan inte leverera katalogkort som är felaktiga. Det blir svårt att ta betalt för dem och så får man reklamationer, så då upptäckte man rätt snabbt att man var tvungen att lägga på några kronor. Och då kommer sådant som att det här måste korrekturläsas, det här måste kollas. Idag sker det på ett helt annat sätt än vad det gjorde då. Det är mentalt intressant, därför att när man gjorde katalogkorten, de tryckta grejerna på det gamla sättet, hade man

på något sätt en helt annan standard för det än när man i begynnelsen datoriserade det. Då var det på något sätt som att det skulle ordna sig, det skulle bli rätt på något annat sätt, med någon sorts högre makt eller något sådant. Det kan ju ha varit av rent ekonomiska skäl, att man inte hade råd att göra det. Jag vet faktiskt inte.

Anna Orrghen: Du pratade om användaren Användaren i det här fallet, var det folkbiblioteken eller var det låntagarna på folkbiblioteken?

Anders Noaksson: Ja, både och. När vi börjar göra mikrofilmkataloger åt biblioteken gör vi det för att bibliotekens användare ska använda dem och biblioteket har ingen annan katalog då. De kastar sin kortkatalog eller sätter bort den eller vad de nu gör.

Anna Orrghen: De lade inte in någonting, utan det var ni som lade in alla poster?

Anders Noaksson: Vi lade in. Det var inte ens möjligt, du skulle inte kunna ha gjort det. Datorn står här nere och remsstansen finns här nere. Då var det ingen överföringsmöjlighet. Framåt -78 kunde du kanske få det via telelinjen, men inte i den här branschen. LIBRIS utvecklade ju det tidigt, fast med mycket, mycket, mycket liten fart. Vi hade inte kunnat göra det i folkbiblioteksbranschen därför det hade tagit alldeles för lång tid och det skulle inte gå. Förutom det här med katalogen så är BUMS ett cirkulationssystem. Man går in i Göteborgs Statsbibliotek, lånar en bok, de drar med ljuspennor, registrerar det och de kassetterna skickas hit, läses in i stordatorn och det är ju inte en telelinje ens. Den kommer i och för sig rätt snabbt, men i början är det inte det utan man skickar fysiska kassetter med post hit och läser in det.

Anna Orrghen: Om du till exempel går in i Göteborgs Statsbibliotek på måndagen och om jag på tisdagsmorgonen går in på Lunds Statsbibliotek så kan det fortfarande stå att boken finns tillgänglig?

Anders Noaksson: Ja, antagligen.

Anna Orrghen: Skickade man kassetterna dagligen?

Anders Noaksson: Det vågar jag inte säga, förmodligen inte. Det är en väldigt annorlunda värld, kommunikationen är inte alls där på plats. Och likadant med kommunikationen med datorn själv, med databasen eller det bibliografiska registret. Även om LIBRIS var tidiga med on-line kommunikation så ska man komma ihåg att då var det terminaler som man satt med. Och det var inte så att det fanns en terminal per katalogisatör. Jag gjorde praktik på KB 1980 och då skulle jag göra en del rättningsjobb åt Marie-Louise Bachman, för hon var handledare åt mig under en period, och då blev jag tilldelad vissa tider. Mellan tio och elva, måndag, fick jag sitta vid terminalen för då var det min tid.

Anna Orrghen: Terminalen i singularis?

Anders Noaksson: Ja. Då hade man ett arbetsschema, så att de och de tiderna disponerade den och den. Så pass ont om terminaler var det. Det var verkligen inte det normala arbetsredskapet ens 1980, ens i forskningsbiblioteken. Hos oss var det inte heller så. Det dröjde länge innan vi hade var sin terminal. Vi delade ofta på dem.

Anna Orrghen: Folkbiblioteken anslöt sig när BUMS kom -72?

Anders Noaksson: Ja de började då.

Anna Orrghen: I vilken takt anslöt de sig och hur reagerade folkbiblioteken?

Anders Noaksson: Det fanns debatter. Om du tittar i *Biblioteksbladet* eller facktidningarna fanns det debatter om det. Det var dels att datoriseringen var ett hot mot yrket, att man helt enkelt skulle avskeda folk, spara mer på sådant. Det var ju inte svårt att konstatera att katalogerna kvalitativt sett var ganska dåliga. Det var kritik mot det. Man framställde katalogkort ur datorerna, så även de bibliotek som behöll sina kortkataloger fick så småningom katalogkort som var datorframställda. Då var de skrivna med radskrivare och det uppfattade man som en klar kvalitetsförsämring. Tidigare var katalogkorten tryckta tidigare och nu var de datorskrivna. Och när man haft en radskrivare som har skrivit samma A ganska många gånger blir A:et inte så distinkt. Det finns en uppsats av Harry Jerv, som var biblioteksråd på KB och han har skrivit en jåklig elak artikel om hur katalogkorten ser ut någon gång i början på 1970-talet. Så även de blev drabbade av det. Det var också en debatt kring det. BUMS var väl inte så jätteframgångsrikt under 70-talet, men det fanns rätt stora bibliotek. Du hade Göteborg, till exempel, som var stort, Kristianstad som har ett stort bibliotek, Höganäs som är ett lite mindre bibliotek, Södertälje som har ett rätt stort bibliotek. Du hade rätt stora bibliotek som var inne i svängen men det var först under 80-talet som det blir det ganska vanligt och uppenbart att det här är rätt bra, eller det här är nödvändigt. Och som sagt, du har ju hela cirkulationskontrollen och du får tänka på hur man cirkulerade böcker före dess. Det är en tung historia. Bokkort i ficka längst bak i en biblioteksbok, stämplat, låntagare, sortera, veta vilka böcker som skall komma tillbaka, beställningar. Om någon vill reservera en bok som är utlånad, hur sjutton hittar jag den. Det är rätt tungt om man tänker bort en dator.

Anna Orrghen: Eller om det är ett bibliotek inte har den här boken, försöka klura ut vad den kan tänkas finnas?

Anders Noaksson: Det också. Men även om du har den, vem har den och när kommer den tillbaka? Eller är den stulen? Cirkulationssidan drev nog fram mycket av det. Det var helt enkelt ganska svårt att hantera det, det krävde mycket personal och allt sådant.

Anna Orrghen: Vi har ju pratat lite om LIBRIS parallellt. Monica Bratt nämnde att när hon anställdes -71 fanns det tankar på att LIBRIS och BUMS skulle slås samman. Hur tänkte man då och varför blev det inte så?

Anders Noaksson: Det en stående diskussion som har funnits hela tiden. Man samverkade på rätt många plan, till exempel ofta på det teoretiska planet, regelutveckling, katalogiseringsregler och sådant. Där har man alltid kunnat hålla på tillsammans. Även lite grand om format och klassifikationssystem. BTJ har levererat saker åt forskningsbiblioteksvärlden, gjort katalogkort åt dem till exempel. Jag vet inte om Monica berättade det men vi gjorde accessionskatalogerna i början på 70-talet. Vi tryckte dem för vi hade grejerna. Det var lättare för BTJ att ha ett tryckeri som kunde leverera saker, än för KB att köpa ett tryckeri. Vi hade mycket utrustning. Den sidan fanns. Men den andra, då är du tillbaka i hur Sverige är organiserat. Vem var huvudman för vad, vem äger vad? Staten är huvudman för forskningsbiblioteken och statsbibliotek, statliga pengar, statlig reglering. LIBRIS är finansierat på det sättet och folkbiblioteken är kommunala institutioner. Bibliotekstjänst var den gången ett företag ägt av Biblioteksföreningen och så småningom Kommunförbundet också. De tillgångar som Bibliotekstjänst bygger upp i samarbete med folkbiblioteken är på något sätt en kommunal historia. Och sen har du en statlig

historia. Ja, det går inte att göra det hur lätt som helst. Dessutom är BTJ ett företag från 60-talet därför att man väljer den organisationsformen. Företag kan ju inte skänka en databas till Staten. Det går inte heller riktigt. Och längre fram får du större problem i takt med att BTJ kommersialiseras med Biblioteksförningens goda minne. Då blir det ännu svårare. Om vi tar en bibliografisk post ur BTJ:s databas och flyttar den till Statens databas. Hur skall den ekonomin se ut på BTJ? Den är ju kostnadsberäknad och prissatt för att den ska klara sig. Men om du lägger över den så den plötsligt blir gratis för alla då har du plockat undan hela kalkylen. Den förutsätter på något sätt att du har ett ingripande ovanifrån, någon som säger att "nej, nu ska biblioteksväsendet inte organiseras på det här sättet längre, nu finns det bara ett biblioteksväsen". Jag har aldrig kunnat köpa den diskussionen på något sätt därför att det är uppbyggt på helt olika sätt. Det fungerar inte helt enkelt.

Anna Orrghen: Det handlar mer om yttre faktorer än tekniken?

Anders Noaksson: Ja.

Anna Orrghen: Är tekniken också olika?

Anders Noaksson: Nej, det tror jag inte man kan påstå att den är utan det är nog basically the same. Om du tittar på detaljer, använder inte LIBRIS samma MARC-formatdialekt som vi gör här. Och folkbiblioteken använder inte riktigt samma tolkningar av katalogiseringsregler som forskningsbiblioteken gör. De tillämpar inte klassifikationsstämpeln riktigt likadant. Så visst finns det sådana skillnader. Men någon jätteavgörande historia är det ju inte.

Anna Orrghen: Du nämnde att det finns olika kommittéer som du har suttit med i. Och då har det varit såväl i dem som handlar om forskningsbibliotek som folkbibliotek. Tänker man sig att BTJ hör till folkbiblioteken eller ligger ni någonstans emellan?

Anders Noaksson: Vi har ofta representerat folkbiblioteken, skulle jag säga. Alltså inte att vi är valda av dem formellt, men att vi på något sätt representerar dem och deras uppfattning om saker och ting. Vi har fördelen att vi har en input på våra grejer på ett lite annat sätt än vad forskningsbiblioteken har. Om biblioteken inte tycker om våra saker klagar de på oss och säger att om ni inte rättar er efter det köper vi inte det där. Det är lite hårdare tag. På det viset vet vi rätt väl vad de tycker. Vi försöker föra deras talan, förstås. Det är också vår marknad och då försöker vi göra så gott vi kan. Det är inte alltid vi har rätt. På den nivån har man inte haft några större samarbetsproblem. På något sätt är det accepterat att det finns lite olika traditioner, eller att vi i grunden tillfredsställer lite olika användargrupper. Även om en del av användarna pendlar mellan forskningsbibliotek och folkbibliotek, studenter är lika gärna här som där, så finns det ändå vissa skillnader. KB sysslar inte med läsfrämjande åtgärder och barn precis, eller arbetsplatsutlåning. De har inte dataspel på KB, till exempel. Man har inte särskilt mycket video på forskningsbiblioteken och så vidare. Svenska folkbibliotek har under perioder varit rätt avancerade som serviceinstitution åt medborgaren, och det återspeglas direkt på oss. Det är ett rätt bra exempel, det här med vad vi katalogiserar och vad forskningsbibliotek katalogiserar. Forskningsbiblioteken katalogiserar naturligtvis en massa böcker som de köper in. Det kan vara samma böcker som vi hanterar. Men sen har du hela forskningssidan, rapporter, avhandlingar, kanske inte avhandlingar men rapporter av olika slag, forskningsrapporter och allting sådant som ett normalt folkbibliotek förmodligen inte skaffar eftersom det inte finns någon jämförelsevis stor efterfrågan. Å andra sidan, ett folkbiblio-

tek idag som inte tillhandahåller musik och film kan slänga sig i väggen. Och vem levererar de katalogposterna? Jo, det gör ju vi. Vi katalogiserar ett par tusen filmer om året kanske, flera tusen CD-skivor med musik.

Anna Orrghen: Skickar folkbiblioteken fortfarande in någon form av lista till er och talar om att det här vill vi att ni katalogiserar?

Anders Noaksson: Nu är vi framme i modern tid och vad vi försöker göra är att ha det innan biblioteken har det. Kan vi på något sätt räkna ut vad de har.

Anna Orrghen: Att det kommer att ta in Cardigans nästa skiva, till exempel?

Anders Noaksson: Ja, ungefär. Inom bokvärlden, svensk bokutgivning, finns det sätt att göra det. Man kan få in sådana uppgifter från svenska förlag, så det kan man göra i förskott. Men när man kommer till skivor så är det lite besvärligare. Då går det till så att beroende lite grand på medium får de skicka hit antingen mediet självt, de får skicka hit sina skivor så katalogiserar vi och skickar tillbaka. Är det en bok kan man ta kopior av titelblad. Det finns rätt mycket databaser nuförtiden som vi kan använda som stöd. Det finns halvvarianter också, vi har försäljning av skivor via någon Internetleverantör. Den Internetleverantören kan leverera data till oss så att vi åtminstone kan göra en hyfsad katalogpost åt biblioteket. Sen kan vi snygga till den när vi ser hur skivan egentligen ser ut. Det finns lite varianter på det. De skickar inte riktigt listor åt oss, men de skickar hit material.

Anna Orrghen: Om vi går tillbaka till katalogiseringskommittén, vad diskuterade ni när ni träffades?

Anders Noaksson: Katalogiseringskommittén, nu och tidigare, har alltid haft ansvaret över regelsystemet. Biblioteksföreningen har oftast varit huvudman för den här kommittén. Det är ett regelsystem som Biblioteksföreningen säger att ”detta är det vi rekommenderar och står för, detta ska användas i svenska bibliotek”. Och då är kommitténs uppgift att vaka över detta regelsystem. Utveckla det, att tolka det, att svara på frågor. Är det här rätt eller fel eller varför är det så och varför är det inte så. Framförallt under den tiden jag har varit med har de här regelsystemen ändrats kraftigt för det har hänt så mycket. Om du tar medier, till exempel, när jag började -74 var det inte många skivor som vi katalogiserade här. Det var några stycken, och vi var rätt tidigt på det, men det var inte kvantitativt många. Och det fanns många medier som inte ens var uppfunna då som sen har kommit. Likadant om du tar språk så förvärvade svenska bibliotek inte så hemskt mycket, skall vi säga, udda språk på den tiden. Det är den läsande allmänheten eller den bildade medelklassen. Majoriteten är svenska, engelska, nordiska språken, tyska, franska, så finns det lite runt omkring. Men hela den här inflyttningen från Balkan, till exempel, på 60-talet, från den spanskspråkiga världen på 70-talet, leder plötsligt till en explosion av språk som vi ska hantera. Det är också någonting som är unikt för folkbiblioteksvärlden. Eller unikt, men i sin kvantitet är det unikt jämfört med forskningsbiblioteken. Oops, helt plötsligt uppstår det nya problem som transkription och translitterering, som du nämnde tidigare. Vi hade klarat oss bra med någon liten resehandbok från Grekland för att transkribera nygrekisk text, det hade vi länge och så hade vi någon från Israel så vi transkriberade hebreiska när jag började här. Men sen bara vällde det in arabiska och farsi och vad du vill. Då fick man plötsligt en helt annan nivå, skaffa en annan kompetens.

Anna Orrghen: Det låter ganska dyrt att anställa en person som är expert inom varje språkområde. Läger man ut det på frilansare?

Anders Noaksson: Ja, man får göra både och. Det fanns några pilotprojekt i mitten på 70-talet som Kulturrådet och BTJ gjorde kring invandrarlitteratur. Jag kommer inte ihåg vad man kallade det för den gången, men då erbjöd man startpaket med statliga pengar åt bibliotek just för att bygga upp ett basbestånd av böcker på till exempel serbokroatiska. Man hade ett samarbete kring det, man åkte ned och köpte en bunge böcker och sen katalogiserade man dem med hjälp utav experter och andra och sen erbjöd man dem till biblioteken som köpte hundra böcker i klump, eller vad det nu var. Sen har det blivit en mer löpande historia. Då fick man dels anställa folk, och sen dess är det ett ständigt rekryteringsbekymmer här. Vi anställer gärna människor som kan den typen av språk och kan vi inte försöker vi knyta kontakter med folk som känner någon som kan, ofta på universitet här i Lund. Så har man ett kontaktnät. Det tar ju lite tid. Det blir inte lika snabb hantering med någonting som man inte förstår själv och kan hantera och köra ut. Men det går. Det var inte det du frågade från början.

Anna Orrghen: Vi pratade om kommittéerna, vad det var ni diskuterade?

Anders Noaksson: Ja, just det. Det var det jag skulle komma till. Att under perioden som jag kan överblicka ändrades katalogiseringsreglerna radikalt, och det är en automatisk uppgift för en sådan kommitté. Att ta in en ny regeltext, oftast från angloamerikansk text därför att det är de som har legat först, The Anglo-American Cataloging Rules är det som har varit normgivande i västvärlden sedan 60-talet, då får man ta in den, bedöma, inte översätta utan plocka in i befintlig svensk text. 1970 plockade man in i befintlig text, till exempel, 1970 års regler, 1974 kom nya forskningsbiblioteksregler som också inkorporerade nyheter i den angloamerikanska koden, 1976 gjordes folkbiblioteksregler. Det fanns särskilda regler för folkbibliotek fram till och med -76. 1980 startade man översättning av den då nya AACR2, Anglo-American Cataloging Rules, 2nd Edition. Och det var ett uppdrag för folket i katalogregelkommittén. Bodil Gustavsson och Marie-Louise var hårt engagerade i översättandet av det som har blivit våra svenska katalogiseringsregler, KRS. Sen kom den i en ny upplaga -90 någon gång, och så håller man på.

Anna Orrghen: Du nämnde att de ändrades rätt radikalt under den här tiden. På vilket sätt ändrades de?

Anders Noaksson: Förutom att de måste ändras därför att de ska kunna hantera nya medier, det var därför jag snöade in på medier och språk, transkription, translittereringsschema, hur man ska göra, vad man ska använda, är det också en egenutveckling inom de angloamerikanska reglerna. AACR 1 kom -67 och sen kom AACR 2 -78, mellan dem har de helt ändrat uppställningen. Man kan säga att -67 utgick man fortfarande från att böcker är det fullständigt normala och så har man lite undantag om det är en ljudupptagning. Men från och med det som vi kallar AACR 2 jämsätter man medierna. Då har man generella regler för all katalogisering oavsett vad det är för typ av objekt. Kapitel ett, kapitel två, om det nu är text ska du dessutom använda detta kapitel, är det inte text utan det är kartor till exempel, kartografiskt material, ska du använda generella kapitel ett, inte kapitel två för det är ju böcker, utan kapitel tre och så vidare och så håller de på sådär. De jämsätter medierna, det är väl det mest radikala de gjorde.

Anna Orrghen: Fanns det protester mot det? Eller någon falang som tyckte att en bok är en bok?

Anders Noaksson: Inte inom regelvärlden tror jag. För där förstod vi nog alla att det här håller inte längre. De som tillämpade dem däremot, har du kättat böcker hela ditt liv, har du haft en regelsamling som du brukat följa, så får du plötsligt en regelsamling där fem sjättedelar är sådant som jag överhuvudtaget inte ska bry mig om, tycker de "vad ska jag med det till". Somliga tog bort de kapitlen som de inte använde. De gjorde sin egen regelsamling. Det är alltid protester mot numrering, av vad saker och ting är, det är vårt arbetsinstrument. Så det är det säkert även för jurister. Om man numrerar om Svea Rikes Lag eller om man får en ny tysk grammatik, plötsligt står paragraferna på ett annat ställe och då blir man jätteförvirrad och hittar inte, så blir man sur på det. Men inte någonting mer, tror jag inte.

Anna Orrghen: När ni arbetade med det här, hur fick ni kännedom om vetenskapliga rön eller nya tekniska utvecklingar inom områdena?

Anders Noaksson: Det är en bra fråga, som man brukar säga när man inte kan svara på den riktigt. Jag har faktiskt funderat en hel del på det när jag har tittat i de här arkiven som jag har varit i nu. Jag har inte gjort något sådant. För regeluppfinningar och sådant har jag varit med. Det finns konferenser och det finns internationella biblioteksorganisationer. På den tiden fick man åka på konferenser eller läsa papers. Nu kan man hitta det på nätet, men det är principiellt samma sak. De har hittat på någonting i USA, ett resonemang kring någonting, vad som ska anses vara en institution, eller någonting. Men på den rent tekniska sidan, måste det ha berott på att företaget var brett den gången och du hade tryckeri med rätt avancerad tryckeriutrustning, du hade folk som var jätteintresserade av teknik, de hade fotosättning, de hade mikrofilm. Det fanns folk som var intresserade av det. Du hade programmerare, ingenjörer, som var väldigt intresserade av datorer och vad man kunde göra med dem skulle jag tänka mig. Sen hade du till exempel folk som Svante Hallgren som hade varit här sedan -58 och som var jättetechniskt intresserade och hade varit på olika ställen i företaget. Först var han marknadsslusk, han började som kontaktbibliotekarie. Han åkte runt till biblioteken och frågade dem vad de ville att Bibliotekstjänst skulle göra. Han hade förmodligen ett oerhört kunnande om hur det såg ut på biblioteken. Sen var han chef för tryckerisektionen och katalogsektionen och forskning och utveckling och allt möjligt, och förmodligen väldigt tekniskt intresserad. Man hade mycket dialog med forskningsbiblioteken också. Med Björn Tell och vad de nu heter allihop. Killarna på LIBRIS, till exempel, Rosqvist och vad de nu heter. Det fanns rätt mycket och det var ju inte bara här. Jag har hittat papper på nordiska konferenser om biblioteks-EDB, kallade de ofta för på danska, ADB automatisk data, elektronisk databehandling eller automatisk databehandling. Man hade konferenser i början på 70-talet kring detta. Danskarna låg nog väldigt långt framme. Förmodligen hade man rätt mycket kontakter med Danmark, så jag förmodar att det är så det kom in. Det finns mycket papper på kontakter med leverantörer av olika saker, tryckare, säljare av datorprintrar och tryckerimaskiner och sådant har jag hittat. Jag gissar det men jag vet inte, jag var lite för ung då för att greppa vad som var på gång.

Anna Orrghen: Om man går tillbaka folkbiblioteken som användare av BUMS. Hur reagerade de på den här utvecklingen? Hur förhöll de sig till att ni kom och sålde det här?

Anders Noaksson: Det jag kommer ihåg från början var att det fanns vissa positiva entusiaster som tyckte att det här är ju jättebra. Karl Heinz Bolay i Höganäs var en sådan typ. Han var konsthistoriker tror jag, han hade i alla fall ett stort konstabibliotek där uppe. Han pratade alltid för datorisering. Men där fanns många som var oerhört mycket emot

också. Jag kan inte ge någon bild av det men jag vet att det fanns och jag vet att man ibland var jätteförbannad och vissa fick alltid rycka ut och försvara. Om man tittar i *Biblioteksbladet* kan man förmodligen se det. Det var nog inte så lätt att genomsåda poängen med det för kvaliteten var nog ganska dålig bitvis. Och om man inte satte det i relation till kostnader och framtida hot, "Kan vi fortsätta utan att göra någonting?", tyckte man förmodligen att det var både ganska tråkigt och fult och inte fungerade, gissar jag.

Anna Orrghen: Hans Lindberg skrev i ett kort mail om Göteborgs bibliotek där ni hade fått rycka ut och medla.

Anders Noaksson: Jodå. Det var det jag beskrev för dig. Jag tror Svante säger det i sin historik också. Från början var inte tanken att vi skulle göra totalkataloger till biblioteken, utan från början var det tänkt att man skulle göra som på ett UB, att man behöll sin gamla kortkatalog, och det nya gjorde man som mikrofilmkataloger och så fick man leta på bägge ställen. Någon har sagt att på någon punkt sa Göteborgs Statsbibliotek "nej det accepterar vi inte, så skall vi inte ha det". Då blev det allmän kris och så hade man inte riktigt tänkt att man skulle vara tvungen att göra alltihop. Jag har inga skriftliga belägg för det, jag har bara det berättat, det låter sannolikt. När man då skulle överföra kortkatalogerna då står man inför tusentals, tiotusentals katalogkort som ska överföras till maskinläsbar form. Och det är under kort tid.

Anna Orrghen: Och det är kort som har skrivits under väldigt lång tid och av olika folk?

Anders Noaksson: Det också. Som i sig kan återspegla många katalogiseringsregeländringar och många klassifikationssystem och till och med andra klassifikationssystem än det som vi använder numera som vi kallar för SAB-systemet. Det är en liten rolig historia faktiskt. Kristianstad Statsbibliotek hade en medicinsk avdelning och då fick man katalogkorten, kopiorna, och så skulle de koda upp, förses med de här fälten, 100 A och sådant. Under perioder var det så jädra bråttom så vi satt hemma och gjorde de där så att man skulle hinna med. Jag sysslade med delar av Kristianstads medicinska samling, det är nästan tveksamt om jag vill tala in det här på ett band. Med hjälp av Bengt Lindskogs Medicinsk Terminologi och huvudet och de här kataloglapparna var jag tvungen att klassificera det här med SAB-systemet, för det var nämligen inte klassificerade med SAB-systemet, utan det stod något konstigt nere i vänstra hörnet som jag aldrig förstod vad det var. För ingen hade talat om för mig vad det var. Flera år senare träffade jag en av min frus bekanta som var medicinsk bibliotekarie och som hade jobbat i Kristianstad och som sa "jag kan inte förstå varför Kristianstad Statsbibliotek gick ifrån sitt medicinska klassifikationssystem som var så bra". Då tänkte jag, sjutton det måste ha varit det som jag satt och förstörde. Det var hård press och förhållandena var som de var den gången. Man kan säga att det var primitivt, men det var som det var vid den tiden så det var inget konstigt med det. Men tidsmässigt, arbetsmässigt och allt sådant blev det gjort under mycket, mycket hård tidspress. Det slutade med det Hans syftade på. När vi sen levererade till Göteborg blev det ett jävla hallå för att "det här betalar vi inte för" eller om de sade "det här vill vi inte ha". Kontentan blev att perioden efter -76 och framåt har vi ett gigantiskt rättningsprojekt bland de bibliografiska posterna där vi försöker detektera dubletter, där vi försöker detektera namnformer och se till att det blir en schysst katalog. Och det kostar företaget mycket, mycket pengar. Jag har någon bild som jag brukar visa ibland för folk där man kan se hur många sådana här beskrivningar som registrerades under 70-talet. I början av 70-talet är det som jag säger, då är det bara de här utländska, de här bibliografierna vi gör. Det är en 20-30 000 om året. 1974 kommer de stora biblioteken in, som Göteborgs bibliotek, och då ligger vi på att registrera, jag tror att det är 120

000 bibliografiska poster, beskrivningar, per år, -74, -75, -76, under dessa primitiva förhållanden med mikrofilmkatalogvevandets utan någon sorts onlinesökning, utan någon on-line registrering, utan någon realtid. Då ska man komma ihåg att idag har vi en årsproduktion på strax under 70 000 registreringar.

Anna Orrghen: Och då kan ni även söka på ett annat sätt?

Anders Noaksson: Men då har vi en helt annan apparat, ja.

Anna Orrghen: Bodil Gustavsson nämnde något liknande vad det gäller Stockholms universitetsbibliotek. När de skulle lägga in sina titlar i LIBRIS hade de väldigt mycket. Och då hade de anställt några väldigt unga, oerfarna människor som inte var utbildade på det, ett gäng praktikanter kan man säga. Vilket resulterade i dubletter och fel och sen innebar att man var tvungen att gå tillbaka och rätta dem?

Anders Noaksson: Ja, det lustiga är att samma beteende ofta har upprepats. Samma sak hade säkert gjorts i USA tidigare skulle jag gissa. Men ingen hade vett att säga att man inte ska göra på det sättet. Efter oss så har många gjort precis samma grej, för det har vi noterat lite då och då. Det kanske kan vara kul att berätta om, förstås. -74 var när den här massproduktionen på 120 000 började och då anställdes det en massa löst folk även på BTJ. När jag anställdes -74 var jag inte löst anställd eftersom jag blev assistent åt Kjell. Men det anställdes säkert tio-femton akademiker då, alltså misslyckade akademiker som jag som hade några uppsatser kvar som man hittade på stan som gärna ville jobba lite och som satt på BTJ på Tornavägen och kodade katalogkort eller kopior av katalogkort utan några särskilda instruktioner eller utan några särskilda manualer. Manual fanns ju inte på den tiden för formatering. Nu har vi en fälthandbok, det är den som ligger framför dig där. Den är en full A4-pärm. Men på den tiden var det väl en knippe blad som var högst tio sidor som var instruktionen. Dessutom var det så att själva inskrivningen av det här, vad man gjorde då var att man märkte upp de olika elementen på katalogkortet, detta är författarnamnet, kallar vi för 100 och det gjorde man på själva kortet, man skrev med rödpenna eller någonting. Sen gick det kortet vidare till någon som skulle skriva in det fysiskt för det gjorde inte vi, utan det var kontorspersonal.

Anna Orrghen: Som matade in?

Anders Noaksson: Som skrev det på sin Facitskrivmaskin, kopplad till en remsstans och som producerade en remsa i andra änden. Då hade vi i och för sig fast anställd personal på BTJ som var jätligt duktiga och det var de som fick ta smällen för "så här kan ni ju inte skriva, det kan ju inte vara rätt", sade de. Så kom de och sade "ska det verkligen vara 110, det ser ju ut som ett personnamn. 100 ska det vara, ja, jag tänkte väl det". Det var den fast anställda personalen som stod för mycket hög kompetens, men de klarade ju inte av 120 000 på ett år. Då hade man någonting som vi kallade för husmorsstans, hemstans. Det vet jag inte om någon annan har sysslat med, men då hade man oftast kvinnor, var det väl, som satt i hemmet som fick en Facitmaskin till låns, så fick de en bunt kodade kort hem och så satt de hemma och skrev på ackord.

Anna Orrghen: Den var inte kopplad till er?

Anders Noaksson: Nej, vi har ju ingen kommunikation. Nej, de framställde remsor i den andra änden antar jag. Remsorna skickade de hit på något sätt eller hur de nu fraktades till datorn. Vi jobbade i och för sig ibland på ackord, så det var inte så konstigt att

kvaliteten inte blev jättebra. Det var säkert det Hans syftade på. Husmorsstans brukade vi säga. Den hette inte så, tror jag, utan den kallades nog för hemstans egentligen men det blev husmorsstans. Lite nedsättande av de stackars husmödrarna för de måste säkert ha gjort så gott de kunde.

Anna Orrghen: Det kanske är en liknande problematiken man eventuellt får på KB idag där man står inför uppgiften att arkivera hemsidor. Dels vad ska man arkivera och hur gör man det och hur kan man klassificera någonting som inte är systematiserat eller inte heller kommer att systematiseras från skaparhållet?

Anders Noaksson: Ja, man riskerar att ta de enkla vägarna. Ibland kanske man måste göra det och ta smällen efteråt. Man fick en rejäl backlash på detta så det var mycket arbete. Det har gjorts beräkningar på det också och det kostade mycket pengar att greja till detta. Det kan man se på mina diagram för de här 120 000 1976 sjunker drastiskt 1977 och då produceras det bara någonting på 60 000 beskrivningar därför att då har vi inte tid med det, då måste vi korrigera det vi har gjort tidigare.

Anna Orrghen: -78 läste du på Bibliotekshögskolan i Borås. Hur kom det sig att du valde att göra det?

Anders Noaksson: Jag vet inte riktigt. Det var kanske känslan av att man inte skulle vara så bunden. Som anställd var man rätt bunden hit, för jag hade ingen färdig examen färdig då och jag hade ingen annan utbildning. Jag tänkte att det kunde vara rätt vettigt att ha en formell utbildning så att man kunde söka jobb någon annanstans om man ville det. Framförallt var det någon sorts plikt-känsla, att man borde göra det.

Anna Orrghen: Det som du hade arbetat med här på Bibliotekstjänst, som katalogisering och formatering, fick ni lära er om det i utbildningen?

Anders Noaksson: Ja, det fick man. Den gången hade man rätt mycket katalogisering jämförelsevis med vad man har idag. Man hade rätt rejäla kurser, och klassifikation också. Men det var ändå två år så det var relativt sett liten del av den totala utbildningen. Det var mycket annat. På den tiden hade man ganska mycket praktik.

Anna Orrghen: Var det då du var på KB?

Anders Noaksson: Ja. Den första terminen hade man praktik en månad. Det började man med i slutet på första terminen så då var man ute på tre olika bibliotekstyper, forskningsbibliotek, folkbibliotek och företagsbibliotek, och till några skolbibliotek också. Det var lite kul att komma ut. Sen hade man en avslutande praktik den fjärde terminen beroende på att man kunde välja lite olika linjer. Jag valde forskningsbiblioteksriktning. Då hade man fyra veckor, eller om man hade till och med sex veckor, och då var jag på KB. Det berodde på att jag har en kollega här, Ingrid Sjöberg, vi jobbade ihop. Hon är också från Landskrona, vi har delvis gått i skolan ihop och hon började jobba här -75 eller -76 och vi har jobbat ihop här tidigare också. Hon började en termin före mig, hon var pionjären där så hon kollade om Borås gick att vara på. Sen kom jag en termin efter. Hon var pionjär också på KB för hon var visst den första praktikanten på KB som överhuvudtaget togs in från Borås. Borås stod inte särskilt högt i kurs kring 1980. De hade sin egen utbildning och det var ändå så att man skulle väl egentligen vara disputerad för att kunna jobba där åtminstone licentiat. Och det var likadant här i Lund, vi var inte så mycket vär-

da. Kanske med viss rätt. Då gjorde jag praktik på accessionskatalogen och sen på nationalbibliografin. Det var ganska kul.

Anna Orrghen: Sen skrev du ditt specialarbete tillsammans med Ingrid?

Anders Noaksson: Ja, vi gjorde den formatjämförelsen. Vi hade jobbat ihop om nyförvärvslistorna och årsböckerna så hon är också väldigt väl insatt i just formateringen. Eller var det då, även om hon har sysslat med annat. Hon har haft massa chefspositioner efter det. Men då höll hon också på med sådant. Vi var rätt intresserade av hur LIBRIS gjorde, nu är vi långt nere i specialfall, hur de gör när de har här typen av flerbandsverk. Hur använder de delfältskoderna och hur fungerar deras redigeringsprogram.

Anna Orrghen: Ni jämförde LIBRIS- och BUMS-formaten helt enkelt?

Anders Noaksson: Ja, precis. Hur man använde dem, för det var det vi var intresserade av.

Anna Orrghen: Och användaren, det var den som matade in?

Anders Noaksson: Ja, precis, katalogisatorerna, användaren. För det var det vi var intresserade av. Vi jämförde ned på minsta beståndsdelensnivå i formatet, hur resonerar LIBRIS här, hur behandlar de det och hur behandlar vi det i det vi kallar BUMS-format. Vi kallar det för BURK-formatet idag men vi kallade det för BUMS-formatet då.

Anna Orrghen: Satt ni och tittade på när de katalogiserade?

Anders Noaksson: Nej, vi använde typexempel. Vi kunde köra dem i båda databaserna. Då hade vi databaser så då kunde man skriva ut saker, nu är vi framme -78 så det var lite bekvämare. Så kunde man jämföra samma titel och hur man gjorde.

Anna Orrghen: Vad kom ni fram till?

Anders Noaksson: Vi hade ingen tes faktiskt. Det var ren dokumentation. Men vi tyckte det var ganska skoj. Det är ju en annan intressant historia, teknikskillnad alltså, hur skrev man ett specialarbete 1978. Det var före ordbehandlarens tid. Då fick man skriva på stenciler för de skulle ju dupliceras så småningom.

Anna Orrghen: Och om man skulle ändra i en mening?

Anders Noaksson: Ja, då fick man använda Tippex. Och skulle man ha illustrationer fick man kopiera. I Borås fick man lära sig hur man klippte, klistrade upp, satte upp sidor. Du gjorde illustrationer med hjälp av knivar. Vi hade en lärare i Borås som hade ämnet tekniska hjälpmedel. Han hette Bernhard Nyström och någonting som jag fortfarande kommer ihåg var att man fick absolut inte använda sax, utan man ska använda kniv.

Anna Orrghen: För att det blir rakare?

Anders Noaksson: Ja.

Anna Orrghen: Så på kursen tekniska hjälpmedel använde man kniv inte sax?

Anders Noaksson: Kniv, just det. Det var skär ut, inte klippa ut. Klistra in fick man däremot göra

Anna Orrghen: Men då var klistra in inte ”copy and paste” utan det var klistra in med lim?

Anders Noaksson: Det var med lim. Och då fick man göra sådana förlagor. Det var lite kul med det där specialarbetet för var ju urtråkigt, men vi tyckte det var jätteintressant för det gav oss väldigt mycket kunskap som vi omsatte här när vi kom hit igen.

Anna Orrghen: På vilket sätt då?

Anders Noaksson: Jo därför att som jag sa så fanns det inga formateringsinstruktioner på någon rejäl nivå. Inom LIBRIS fanns det däremot betydligt bättre grejer. Vad vi gjorde var att vi framställde en formateringsinstruktion för BTJ och så småningom blev det fälthandboken som ligger där. Vi använde det egentligen för att själv veta hur man borde göra, eller där vi borde ändra på oss, eller där vi kanske inte skulle ändra oss alls. Det här med samarbetet och överföra och byta saker, som du hade uppe tidigare, det fanns en del som nog hade velat att vi skulle göra det istället, sätta upp någon sorts enkel matchningslista hur BUMS-information skulle kunna överföras till LIBRIS-information och tvärtom. Men det var inte det vi gjorde och det var inte det vi ville göra. Dessutom hade vi nog inte skrivit det som ett specialarbete i så fall, inte om vi hade varit anställda här.

Anna Orrghen: Med tanke på det du sa tidigare om att det kanske handlade minst om tekniska möjligheter utan det var så mycket annat strukturellt omkring och därför är det svårt att göra en sådan lista eftersom ni vet att den inte leder till någonting?

Anders Noaksson: Ja, precis. Det fanns så många andra förutsättningar som saknades. Det var lite roligt, vi hade en handledare på KB som vi gjorde för praktik sedan, både Ingrid och jag, som hette Måns Backelin. Jag vet inte om han finns fortfarande, mycket excentrisk man, mycket trevlig var han. Han gillade framförallt Ingrid, tror jag, han gillade henne jättemycket, han tyckte hemskt mycket om henne. Han hörde att vi skrev det här specialarbetet ”oh, vad intressant” han tyckte det var jättespännande. Vi sa att det är ju inte så intressant. Jag vet inte hur många ex han köpte in till KB, det var tjugo stycken eller trettio. Han såg dessutom till att den blev förtecknad i svensk bokförteckningsveckolista. Och det var synnerligen hedrande på den tiden.

Anna Orrghen: Om vi går tillbaka till folkbiblioteken igen, funderade jag på om jag även skulle försöka få tag på någon som har arbetat i biblioteken.

Anders Noaksson: Ja det tycker jag du ska försöka göra.

Anna Orrghen: Är det någon som du kommer att tänka på eller något bibliotek?

Anders Noaksson: Ja, man måste helst ha tag i någon som var med redan då. Vi kan säkert tänka ut någonting, men jag kommer inte ihåg det på raken, det kan jag inte säga. De flesta är ju sannolikt pensionärer nu.

Anna Orrghen: Det får de gärna vara.

Anders Noaksson: De som var med i Göteborg var Gunnel Atterfeldt. Hon pensionerades för ganska länge sen. Jag har ingen aning om fortfarande finns. I Södertälje fanns det en dam som hette Gunilla Carlén, C stavar hon Carlén med. Gamla Bibliotekskalendarerna ger sådant om vi missar någonting. Malmö hade inte BUMS så tidigt i och för sig, de fanns nog inte på 70-talet. Men Thor Robertsson finns, det vet jag, och han satt på Malmö Statsbiblioteks katalogiseringsavdelning. Han är hur trevlig som helst, han bor i Arlöv utanför Malmö. Robertsson, dubbla S och Thor med th. Det är inte så himla länge sen han är pensionerad och sist jag träffade honom, och det är bara ett år sedan, var han fullständigt vid vigör. Men den tidiga BUMS-tiden, vem fasiken skulle man kunna hitta på där? Göteborg har vi, Kristianstad ...

Anna Orrghen: Höganäs pratade du om?

Anders Noaksson: Just det Bolay tror jag inte finns längre. Sen kommer jag inte ihåg någon mer där. Jag kan snacka med någon av de andra för att se om jag kommer på någonting.

Anna Orrghen: Ja det vore jättebra. Jag kan kolla med Gunnel och Gunilla.

Anders Noaksson: Ja, för Södertälje var tidiga, också Göteborg. Det hade varit kul med Göteborg eftersom de var så rysligt stora. Gunnel Atterfeldt var BUMS-general i Göteborg.

Anna Orrghen: På 70-talet?

Anders Noaksson: Ja det var hon. Stockholm var inte heller inne så tidigt, men det finns en snubbe i Stockholm som jag tror fortfarande finns men han var inte specifikt inne i BUMS. Han har suttit i katalogiseringskommittén och jag jobbade med honom -76. Sigurd Petri heter han och han måste vara väldans gammal nu. Han var pensionerad på åttiotalet. Men han var också en sådan gubbe som när han blev pensionerad, det där vi pratade om vid lunchen, en gammal bibliotekarie som är uraktiv. Jag har för mig att han åkte segelbåt till Sydamerika efter sin pension. Han var teologiskt utbildad till präst också. Han var med i Koreakriget, tror jag. Han var sjömanspräst någonstans. Jag undrar om inte det var Sydamerika också. BUMS tror jag inte han fixar men däremot kan han möjligen vara intressant för annat.

Anna Orrghen: Avslutningsvis undrar jag om det är någonting som vi inte har pratat om men som du tycker är viktigt att ta med från den här period?

Anders Noaksson: Jag har väl betonat det mesta. Jag brukar ibland ha introduktioner för folk som börjar jobba på den här avdelningen, och vad jag försöker betona då är hur produktionsförhållandena och arbetsförhållandena såg ut då. De data som vi registrerade då, under dessa primitiva förhållanden, använder vi fortfarande ibland. En del av de böckerna finns fortfarande där ute. De äldsta posterna vi har i den databasen är från april -72. Stöter man på en sådan post kan man tänka "vad är det för idiot som har gjort det här, hur kunde någon göra något så urbotat korkat?" Lite av självbevarelsesdrift menar jag att man måste ha respekt för den här stackars människan som jobbade på den tiden, under de omständigheterna med de premisserna. Men också för att man ska vara misstänksam mot uppgifterna som man stöter på. Är det en gammal uppgift måste du vara lite försiktig hur man använder den, för då ska du tänka på att det här är kanske ett underlag från Göteborgs katalog. Och då kan du inte riktigt lita på om till exempel boken är tryckt

på 30-talet. Då får du vara lite försiktig, liksom med klassifikationskoden. Den kan mycket väl vara från andra upplagan av klassifikationssystemet, även om vi i princip hela tiden försöker korrigera saker rullande. Det är lite viktigt för oss som bibliografiska arbetare också, att ha lite historiskt kunnande. Och det är det jag vill ha gett till dig också, att man ska försöka förstå och få en bild av hur det var att jobba på den tiden. Vad man hade för grejer och vad man framförallt inte hade för grejer.

Anna Orrghen: Och vad det fick för resultat?

Anders Noaksson: Ja.

Anna Orrghen: Och vad det kanske får för verkningar idag? Jag tänkte på det du berättade om när ni var tvungna att katalogisera så oerhört mycket under kort tid.

Anders Noaksson: Ja. Det är någonting som vi har stött på många gånger, att man upprepar just det misstaget därför att man har så förfärligt bråttom. Man har så mycket och man är så angelägen att fatta beslut nu, med de pengarna man har. Kvalitet är ett svårt begrepp i vår värld, därför att omvärlden, ickekatalogisatorerna, förväntar sig alltid att katalogisatorerna bara pratar om kvalitet. Vi uttrycker oss fel eller vi kan inte alltid förklara vad vi menar alltid, vi blir alltid misstänkta för att ha onödigt hög kvalitet, vara onödigt petiga. Då får man ofta det motsatta att "här har vi inte tid med det här, det kan inte var så viktigt, det måste de förstå". Du har den diskussionen idag också när man står inför att det finns andra som skapar information utanför biblioteksvärlden, utanför katalogiseringsvärlden och man har så mycket annat att stå i, vi är så få och man har skurit ned så kraftigt så vi får ta de uppgifterna vi får från förlagens databaser. Vi har inte tid att greja med det. Så säger man. Och frågan är om inte det kanske är samma resonemang igen idag. Om tio år upptäcker man kanske att det inte var så förståndigt. Man kanske skulle lagt mer krut på den delen i alla fall. Vårt misstag har gjorts flera gånger. Vi hade konkurrenser till databasen. Det fanns en kille som hette Conny Jakobsson. Han var en av dem som startade Bok- och biblioteksmässan tillsammans med Bertil Falck och han är en typisk sådan entreprenör. Han gjorde en massa saker. Bland annat var han väldigt sur på Bibliotekstjänst en gång i tiden, han startade alternativa BTJ-produkter, sambindningshäften och allt möjligt. En grej som han gjorde var att han ansåg att den bibliografiska sidan var förfärligt dyr, och då var en av hans idéer att det kunde han göra mycket billigare. Han kunde skriva in bibliografiska uppgifter för en och femtio, eller var sjutton det var, posten. Han fick jobb, men det var precis samma grej igen. Stockholms Statsbibliotek anlidade honom under en period med samma resultat. KB gjorde väl likartat när de registrerade de äldre bokförteckningarna. Förmodligen med bättre resultat därför att det är mycket senare. Man hade bättre teknik. Men lite grand samma grej "här måste vi ha in mycket på en gång. Ja, man får tumma på kvaliteten. Det är viktigare att det kommer in, vi får ta problemen sen". Så vissa saker går igen.

Anna Orrghen: Tack så hemskt mycket.

Anders Noaksson: Ja, för all del. Det är alltid kul att prata om sig själv.